

Sòlids en suspensió Fragments

Text publicat a la revista *Serra d'Or*, núm. 178 (15 de juliol de 1974)

Manuel de Pedrolo

No pretenem descobrir a ningú l'amplitud ni la importància de l'obra de Manuel de Pedrolo. És el narrador català de la postguerra que ha aconseguit entre el públic una difusió més extensa gràcies, en bona part, a una actualitat constant dins el nostre panorama literari que és reflex d'una activitat narrativa intensa i diversificada. Fa poc temps Pedrolo ha acabat una novel·la, *Sòlids en suspensió*, "l'estructura de la qual exigeix que es doni per publicada en una revista, mentre l'obra està en marxa, la primera part de la narració", segons que ell mateix ens ho indica. Ens complau publicar-la en un parell de fragments que, alhora que compliran tardanament les previsions fictícies de l'autor, donaran als seus lectors habituals i als qui encara no ho són, un avanç de la seva producció més recent, amb algunes de les notes que solen caracteritzar els seus escrits: fluïdesa, experimentació formal, erotisme ambiental i concret, rerafons de problemàtica existencial...

Guillem-Jordi Graells

No es pot seure un a cada cap de taula d'una taula rodona; seuen, doncs, l'un davant de l'altre, en dos extrems si fa no fa oposats de la circumferència del tauler de fòrmica sobre el qual hi ha els llibres oberts que s'orienten, el de pedagogia cap a la Conxi, el d'anatomia cap a l'Eduard que, com la noia, sense que la posició sigui simètrica, reposa un colze en la fusta polida i el front en el palmell de la mà del braç que té el colze repenjat a la taula, mentre l'altra mà, que en la Conxi fulleja un diccionari, en ell té alçat, per la banda de dalt, un full que girarà quan acabi aquesta pàgina i continuï, en la següent, l'estudi de les branques perifèriques dels ganglis cervicals a partir d'on diu EL NERVI VERTEBRAL PUJA PER DARRERA L'ARTÈRIA VERTEBRAL FINS A LA QUARTA VÈRTEBRA CERVICAL I, on cal tombar plana cap al gravat, en colors, del simpàtic cèrvico-encefàlic que examina en la quietud de dos quarts d'onze de la nit, davant la noia que ara subratlla una frase en el text tot balancejant la cama sobre el genoll de l'altra fins que frega el peu de l'Eduard amb el seu i es miren amb un petit somris, tots dos sols en el menjador de la casa del barri del capdamunt del turó on, cada nit, el treball progressa sense pena i amb una cigarreta ocasional com la que ell encén ara i deixa després al cendrer equidistant de l'un i de l'altre, del qual la recull la Conxi per omplir-se la boca de fum i exhalar-lo parsimoniosament amb el rostre alçat i l'esguard que sospesa la

prehistòria d'un futur decidit a la botiga, on la que ara és l'Emma s'emprovava peces interiors, i de seguida al xalet del barri residencial, d'on se'n va espantada, corrent, i al qual torna quan l'Emma, que l'esperava, la invita a pujar al cotxe que condueix ella mateixa, i, el tercer cop, ja dona, amb l'Eduard que va llegint o rellegint sense moure els llavis, concentrat al seu davant, agenollat entre els seus genolls i, abans, amb la cara irada, la parla quequejant i les mans violentes que l'abaten sobre el llit i li fan blaus que encara maduren quan ell sospesa al seu torn dues vides possibles i es decideix, a la fi, a seure en aquesta taula on seu avui, capmassat en el llibre, perquè també hi pugui seure ella i un dia en puguin fugir, metge i mestressa d'escola, agafats de la mà per aquelles escales penjades que menen al turó i que baixen ja per darrera vegada quan continua mirant-lo després de fer una altra pipada, car els anys han passat i ja és el moment d'abandonar la casa on viu l'home de l'uniforme i de no tornar, tampoc, a la torre del barri residencial on l'Emma i en Joan, que també seu al cotxe quan acut a esperar-la a la sortida de la feina i la invita a pujar-hi, deuen haver donat acolliment a una successió de parelles que, en deixar la cambra del matrimoni, on els cònjuges ja dormen, han trobat el sobre que troben ells, tancat i prou voluminós perquè no li calgui obrir-lo fins que ja són fora, o a casa, al dormitori on compta els diners amb ell que ara alça novament els ulls del text i repeteix, aquest cop sí que bellugant lleugerament la boca, la lliçó de dalt a baix i gairebé sense vacil·lacions mentre ella, per no destorbar-lo, reprèn la lectura i, des d'un rerefons que avança al llarg d'un fil conductor, la tarda a la botiga, als emprovadors, amb l'Emma que tornaria tantes vegades a fer-li escoltar, fragmentàriament i desordenada, una història en la qual ara s'han inscrit ella i l'Eduard, matèria, tots dos, d'unes confidències en d'altres orelles joves quan, potser d'ací a tres anys, sigui l'ara de fugir de debò del barri on, l'un davant de l'altre, en la calma de la nit, apilen els llibres damunt la taula ja desaparada del sopar, i els obren, i estudien, i fumen tots dos la mateixa cigarreta sense filtre, i es miren de tant en tant amb un somrí complot i sensual abans de tornar a capbussar-se en el llibre, a empènyer una mica més la porta que es va badant i que mai no haurien pogut obrir sense l'Emma, o algú altre com l'Emma, si no pitjor, la dona de trenta, trenta-dos anys, mig nua a l'emprovador, o asseguda darrera el volant, o esplèndidament trasbalsada a la cambra, i també fora, quan pot citar-los en un passeig, en un jardí, i els diu que els estima, que mai no oblidarà els dos adolescents que es passegen amb ella i de banda de nit, en havent sopat, treuen els llibres i els quaderns, els bolígrafs i el cendrer de la lleixa on els guarden, els escampen damunt la taula de fòrmica, plena de ditades, i, asseguts un a cada extrem, si fa no fa, estudien, se somriuen i fumen fins a les dotze, gairebé en punt, que són ara, quan pleguen

tampoc no és possible un missatge sense codi ni serveix de res un codi si no hi ha un missatge que a través seu, per mitjà d'ell, hom comunica i, doncs, traspassa de l'un a l'altre com qui travessa un carrer o una terra, contrada rera contrada, potser per arribar a temps de veure com traspassa l'avi en un traspàs irreversible que no pot anul·lar-se travessant altre cop cap a aquesta banda, cap a aquesta ciutat on tornàveu amb la impressió d'haver tallat la darrera rel afincada fora, allí on no vau néixer ni tornareu mai més perquè ja cap missatge no n'ha de venir encara que el codi que el comunicà continuï existint i sigui el mateix de què us serviu poc abans i poc després de traspassar un tabú, ja que no hi havia paraules entre vosaltres a l'instant que et traspassava mentre, una mica per la calor i una altre mica per aquella pruïja, suaves i la suor et traspassava la camisola de color verd que ell va arrencar al cap d'un moment sense pensar ni vagament que cada traspàs dels tres que tenien lloc alhora, simultàniament, i dels altres dos un dels quals havíeu fet i tomaríeu a fer innúmeres vegades, mentre l'altre només l'havia acomplert, del vostre record, l'avi, que cadascun d'aquests traspassos, doncs, era un missatge distint servit amb el mateix codi, amb el mateix mot del codi que al·ludia situacions no tan sols distintes, sinó fins i tot oposades si el traspàs de l'avi era la mort. i el traspàs de què eres objecte significava una continuació del teu ser dona, l'etapa necessària d'un procés d'acompliment que, de cap de les maneres, no s'emparentava amb l'òbit del vell que, en traspassar, realitzava una altra etapa, la darrera i també necessària, d'aquell mateix procés iniciat a la naixença i dos moments del qual, no tan estranyament com semblava, eren designats amb la mateixa xifra del codi tot i que l'un fos la vida i l'altre fos la mort, com si també hi hagués una mica de mort, i hi era, en aquest acte que us feia traspassar una norma, anar doncs més enllà d'ella, saltar la barrera establerta pel costum i establir, així, una altra relació, un altre contacte amb la mort, si bé aquest cop amb una mort social, si per atzar esdevenia del domini públic el fet d'aquella nit, el tercer traspàs, simultani amb el segon, però no pas amb el primer, ocorregut més d'un any enrera, quan el missatge tenia una aparença més senzilla, unívoca, referida únicament a la persona de l'avi i a totes les altres que coneixíeu, al barri, i ara eren difuntes com ell, probablement sense haver traspassat la llei fins i tot escrita que us condemnava a un ostracisme, si això hagués estat conegut, però havent traspassat, en el curs d'una nit com la vostra, i alhora tan diferent!, o potser de dia, després d'haver traspassat carrers i places per reunir-se, o ja plegats, en un travessar diari que no al·ludia pas cap mort, ara, o tot just la petita mort que hi ha, que hi pot haver, en el fet d'anar d'un indret a l'altre, si hom se'n va per no tornar-hi més, o durant molt de temps, sense seguretat que la tornada serà possible, car enmig hi ha els anys que potser ens duren a un traspàs com el de l'avi, com el de tots els difunts sobre els quals es comunica un missatge per mitjà d'un codi que permet d'emparentar tan estretament l'òbit amb

les set o vuit passes, i ni tantes en vies estretes, o si té la gambada llarga, que fa la dona que cada matí deixa casa, travessa la vorera i el carrer i se'n va a la plaça, d'on tornarà, d'on té totes les probabilitats de tomar, a diferència de l'avi que ja no a veureu més, si no és en retrat, ni té res a veure, si no és per virtut d'una forma verbal darrera la qual, en transparència, n'hi ha una altra, amb el triple traspàs que heu realitzat una nit, unint en un sol acte un traspàs moral i dos traspassos merament físics, un d'ells ordinari, corrent, relacionat amb l'esforç o amb la temperatura, car heu suat moltes vegades i sovint la humitat us traspassà la camisa, i un altre d'excepcional, el primer per a tu, si no per a ell, de tota una sèrie cap més anella de la qual, però, no serà com aquesta, la inicial, l'única, de fet, on hi ha hagut traspàs, perquè el camí presentava obstacles que calia vèncer tot i que la resistència fos poca, com poca era la que ell oposava al traspàs moral, més poca i tot que no esperaves tu quan han pres la iniciativa d'allò que heu comunicat, que us heu comunicat, amb el codi que permet tants missatges a partir d'un mot semànticament ric, d'un paradigma abstracte en el qual reposen d'altres formes concretes, sempre al·lusives a la mort, a una mort o altra, a una mena d'acte que pot ser una mort definitiva o el traspàs d'un estat a un altre de vida, de situació, una petita mort, doncs, d'allò que éreu per tal de poder ser ara una altra persona encara que hom continuï essent una noia la suor de la qual traspassa la camisola de color verd en una secreció que no és ni vida ni mort, però és senyal de vida i se situa a l'oposat de la mort, com també s'hi situen tots els traspassos a què ens lliurem abans de l'òbit, travessar, ultrapassar, foradar, tots els traspassos vedats als morts que han traspassat el carrer, una norma social vinguda del pou (de les edats, i una carn, abans d'aquest traspàs definitiu que es va comunicar a d'altres familiars, en el cas de l'avi, amb un telegrama, AVI TRASPASSAT AVUI, que se servia d'un codi sense el qual no seria possible el missatge, equívoc o no

MANUEL DE PEDROLO

Notes:

1) Text publicat a *Serra d'Or*, 178 (15-VII-1974)